

TORINÓ

A keresés filmjei

MÁTYÁS GYÖZŐ

A TFF IDÉN JANUÁRBAN ELHUNYT ALAPÍTÓJA , A JELES FILMTÖRTÉNÉSZ GIANNI RONDOLINO SZÁNDÉKÁHOZ HÜEN: A „FIATAL FILM FESZTIVÁLJA”.

Leginkább a keresés motívuma köti össze a 33. Torinói Film Fesztivál versenyfilmjeit. Fogalmam sincs, a szelekció tudatos szempontja volt-e olyan filmeket válogatni a mezőnybe, amelyek hősei mind-mind elszántan kutatnak valami után. Van köztük, aki eltökélten keresi az igazságot, akad, aki a megváltás reményét, van, aki az apját, van, aki az otthonát és vannak, akik pusztán a jobb életet próbálják fellelni.

A már címében is sokatmondó *Az idealista (Idealisten)* Poul Brink dán újságíró eltökélten küzdelmére ábrázolja, ahogyan a legmagasabb ragú politikai szereplők által elé gördített akadályokat legyőzve igyekszik feltárni és közreadni az igazságot. A történet a valóságon alapszik, az azóta elhunyt Poul Brink tényleg felgöngyölítette a hatvanas években kezdődött majd sok évig bonyolódott botrányos esetet. Grönlandon (Dánia társországa) egy amerikai B-52-es gép atomtöltettel a fedélzetén balesetet szenvedett 1968-ban. Amit az amerikai és a dán hatóságok közös erővel igyekeztek eltussolni, mondván a balesetnek semmilyen következménye nem volt. Csakhogy a mentésben részt vettek évek múlva szinte kivétel nélkül súlyosan megbetegedtek, ám a kormány sem vizsgálatot nem indított, sem az érintettek kárpótlásáról nem gondoskodott. Christina Rosendahl filmje azt a folyamatot ábrázolja, ahogyan a tántoríthatatlan Poul Brink lépésről lépésre kideríti az igazságot, és leleplezi azt is, hogy létezett egy dán-amerikai kormánymegegyezés az atomtöltetek tárgyában, noha ezt a közvélemény elől mindkét fél eltitkolta. A film számtalan archív felvétellel dúsítva adja elő

a sztorit, szüntelenül utalva arra, hogy a valóságot tárja elénk.

Nekünk, kelet-európaiaknak különösen érdekesnek tetszhet két film, az olasz *Colpo di Comunismo (A kommunizmus bűne)*, illetve a kanadai-bosnyák-horvát *Váróterem (The Waiting Room)*, amelyek az emigráció keserveiről szólnak. A filmek alkotói valószínűleg nem számoltak azzal, hogy a közvélemény számára mára a „migráns-kérdés” ilyen hiszterizált téma lesz, s ők nem is ezzel az aspektusával foglalkoztak az ügynek.

Ezek a filmek a transzatlanti világban már hosszú ideje létező „hagyományos”, Kelet-Európára jellemző emigráció témáját dolgozzák fel, szintén nagyon erős dokumentarista módszerrel. Elisabetta Scarbi filmjének hősnői Romániát hagyták el, hogy a jobb élet reményében Olaszországban próbáljanak szerencsét. A szereplők önmagukat alakítják a vásznon, a kamera a létező, hús-vér embereket követi, dokumentálva, ahogy azok megkapaszkodni próbálnak az új világban. A *Váróterem* főhőse Jasmin Geljo szintén valós figura, hiszen rá még emlékezhetünk a korai Kusturica filmekből, valaha, az azóta szétesett Jugoszláviában sikeres színész volt. Ő a háború elől menekült el Boszniából egészen Kanadáig. Ez a film, Igor Drljača rendezésében az ábrázolási módok komplexebb használatával él, mint az olasz mozi, hiszen itt a rendező ügyesen keveri a fikciót a valóságos elemekkel. Drljača még egy „film a filmben” effektust is beiktat, ahol is Jasmin Geljo önmagát alakítja egy alternatív filmben.

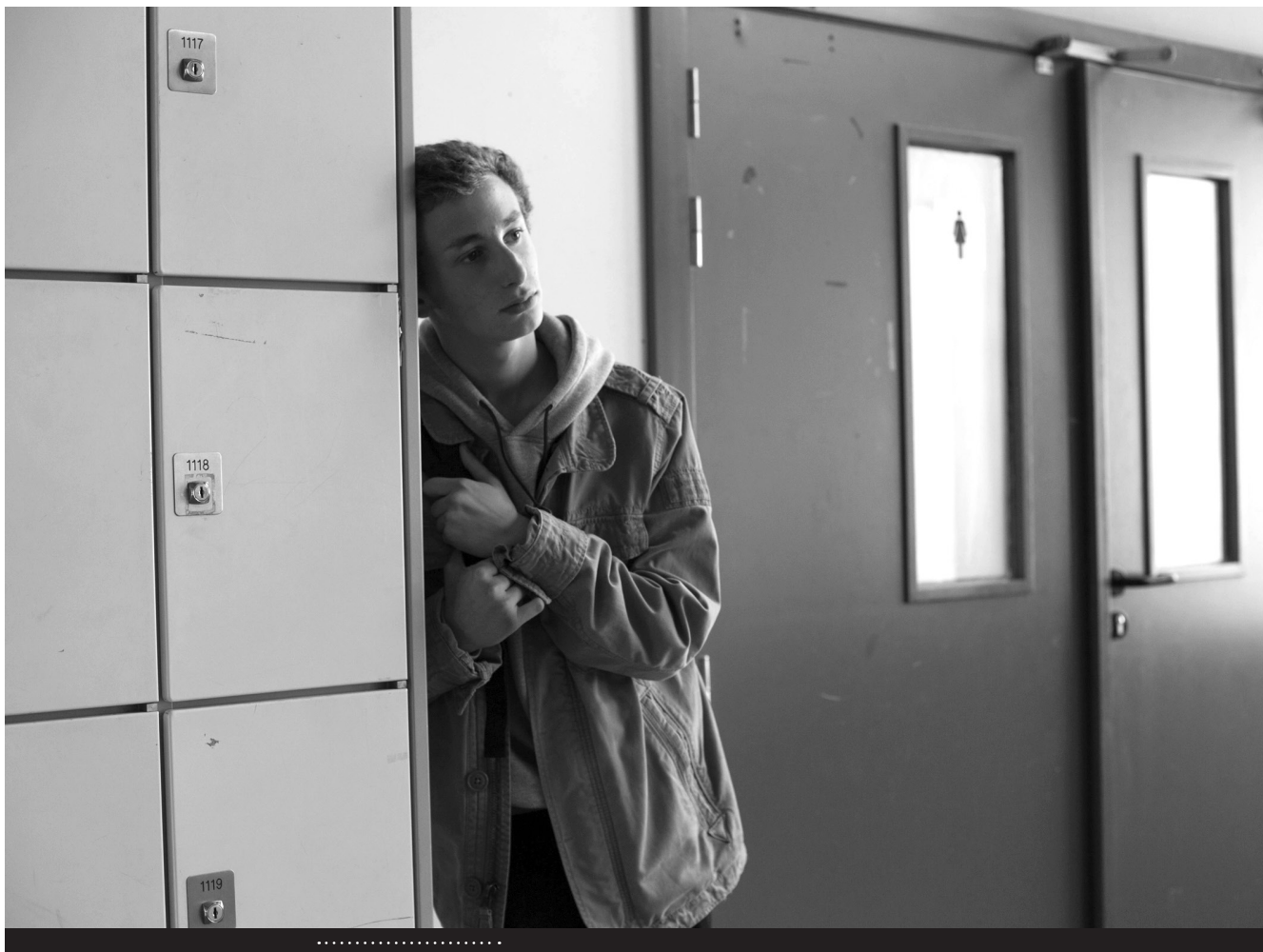
A *Kommunizmus bűne* leginkább arról tudósít, hogy a román emigránsokra hosszú, keserves út vár, ha egyáltalán

képesek lesznek rálelni a boldogabb életre. Jasmin, aki pedig már hús-zsendeje él Kanadában, viszont nem igazán találja a helyét, és vissza akar térni Boszniába. A film végi képsorokon azt látjuk, amint egy repülőtéren hotelszobában vár és tépelődik. Tulajdonképpen a senki földjén, hiszen Kanadát maga mögött hagyta, de Boszniát még el nem érte. Mindeközben kisebbik, második házasságából származó fia, Filip éppen meghallgatáson vesz részt, hiszen abban követni akarja apját, hogy színész szeretne lenni. Ő már hibátlan angolsággal valami időtlen reklámot próbál. S nincs kétségünk afelől, hogy zökkenőmentesen illeszkedik be új hazájába, s talán nem is foglalkoztatja majd, hogy az apja honnan származott el.

A fesztivál talán legérdekesebb ugyanakkor legellentmondásosabb filmje a *Kóma* volt. Sarah Fattahi alkotása bevallottan önéletrajzi elemekből táplálkozik, rendkívül személyes vallomás. Ami már csak azért is komoly várakozást keltett, mert szíriai alkotóról van szó, aki a személyes emlékekkel átszőtt filmben azt a fajta félálomszerű kábulatot kívánta ábrázolni, ahogyan a háborúba ájult város lakói próbálják élni mindennapjaikat. S amely állapot valóban leginkább a kómához hasonlatos. Három nő, három generáció képviselői élnek, pontosabban vegetálnak egy lakásban, s mintha már nem is lenne más elfoglaltságuk, mint a veszteségre való emlékezés. Az anyának nemrégiben meghalt a férje, a lány elvált, körülöttük a város pedig fokozatosan az enyészeté lesz. Pusztulás és veszteség a személyes és a politikai szintéren egyaránt.

Megrendítő, ahogy a *Kóma* a pusztulás folyamatát megjeleníteni képes, anélkül, hogy direkt módon ábrázolná a háború borzalmaival. A gond csak az a filmmel, hogy a rendező mintha nem bízott volna eléggé az anyag intenzitásában, s ezért számtalan formalista eszköz alkalmazásával (homályos beállítások, szándékosan rontott képek, sikerületlen vágások, rossz minőségű archív videók) igyekezett roncsolni a mű vizuális szövetét és kiemelni annak naturális voltát. Mindez nem igazán tett jót a film egységének és hatóerejének.

A francia *Hőhullám (Coup de chaud)* falusi kisközösségének tagjai puszt-

tán a nyugalmat és a békét szeretnék megtalálni. Ugyanis a helyi cigány család agresszíven antiszociális és enyhén retardált sarja folyamatosan zaklatja és veszélyezteti az itt élők békéjét és olykor már a fizikai épségét is. Raphaël Jacoulot filmje nagyon egységes narratíva keretében mutatja meg, miként eszkalálódik és torkollik tragédiába ez a helyzet.

A fesztivál egyik legerősebb alkotásában, Sophi Deraspe *Farkasok (Les Loups)* című filmjében a 26 éves Elie az Északi-tenger egy szinte kietlen szigetére megy, hogy apja nyomára bukkanjon. Csak annyit tud, hogy ő akkor fogant, amikor anyja egy expedíció tagjaként egykor ezen a nem embernek való vidéken járt. Itt ugyanis kegyetlen hideg van, az itt élők fókára vadásznak, s a természet nyers erőivel folytatott végeérhetetlen küzdelem a sorsuk. Nem csoda, hogy kérges, zord figurák, az érzelmi kötődést alig ismer-

Guillaume Senez:
Keeper
(Kacey Mottet Klein)

elegyét: a helyiek már-már archaikus létmódban élnek. Másfelől hitelesen tárja eléink azt a folyamatot, ahogyan Elie a kezdeti idegenkedés, sőt undor ellenére fokozatosan megismeri és megérti ezeket az embereket, és rátalál az apjára.

A zsűri nagydíját a belga-svájci-francia *Keeper*, Guillaume Senez munkája kapta. Ebben a filmben két 15 éves, még majdnem gyerek kamasz keresi a jövő útját, miután a lány teherbe esik. A film rendkívül plasztikusan mutatja be azt a helyzetet, ahogyan két szinte minden szempontból éretlen fiatalra rázuhan egy ilyen hatalmas felelősség. Mennyire alkalmasak ők arra, hogy jó döntést hozzanak, képesek-e szembenézni választásuk következményeivel? Milyen szerepe lehet a szülőknek egy ilyen helyzetben? A film

hitelességét elsősorban a vásznon megkapó természetességgel mozgó fiatal főszereplők teremtik meg.

Hasonló, ámde sokkal drámaibb konfliktus képezi Santiago Mitre argentin-brazil-francia filmje, *A banda (La Patota)* alapját. A történet középpontjában itt is az a dilemma áll, hogy a hősnő, Paulina megszüljje-e gyermekét. Csak itt a tragikumot az adja, hogy őt megerőszakolta a helyi ifjak bandája, s a gyermek valamelyiküktől fogan. A konfliktus és megoldása kissé melodramatikusra sikerült, a filmnek azonban van egy vitathatatlan erénye: rendkívül pontos rajzát adja az argentin társadalmi osztályok közötti irdatlan szakadéknak.

A fesztivál mezőnyébe a szervezők olyan rendezők munkái közül válogattak, akik eddig csak az első vagy a második filmjüket készítették el. S a 33. Torinói Film Fesztivál kitűnő fóruma volt azoknak az alkotóknak, akik még pályájuk elején tartanak, és a saját útjukat keresik. •